

Директории УНР, в современной отечественной историографии. Выявлено, систематизировано и дано характеристику основным группам историографических источников по данной проблеме. С учетом историографического опыта предложена схема дальнейшего углубленного и комплексного исследования рассматриваемой проблемы.

Ключевые слова: историография истории Украины, историографический процесс, историографические источники, Директория УНР, Украинский национально-государственный союз, Украинский национальный союз.

Stopchak M.V. ACTIVITIES OF UKRAINIAN NATIONAL-STATE UNION (UKRAINIAN NATIONAL UNION) – IMPORTANT PREREQUISITE FOR THE EMERGENCE OF THE UPR DIRECTORY: HISTORIOGRAPHY OF THE PROBLEM.

Based on extensive historiographic material and facts, investigated are major trends in accumulation of knowledge concerning the guidelines of the activities of the Ukrainian National-State Union (Ukrainian National Union) as an important social and political prerequisite for the emergence of the UPR Directory in modern national historiography. Major groups of historiographic sources relevant to the given problem are defined, systematized and characterized. The range of problems that need further investigation, review and scientific interpretation is identified.

Key words: historiography of Ukraine's history, historiographic process, Directory of the UPR, historical sources, Ukrainian National-State Union, Ukrainian National Union.

УДК 94(477) «1924 -1940»

С.В Білоус

МОЛДАВСЬКА АВТОНОМНА РАДЯНСЬКА СОЦІАЛІСТИЧНА РЕСПУБЛІКА 1924 – 1940 РР. ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ

У статті досліджено головні тенденції української та зарубіжної історіографії утворення, соціально-економічного та етно-культурного розвитку МАРСР. Виявлено, систематизовано та охарактеризовано основні групи історіографічних джерел із зазначеної проблеми.

Ключові слова: історіографія, історичні джерела, україно-молдовські взаємини, МАРСР, національна політика, історіографічна критика.

Молдавська Автономна Радянська Соціалістична Республіка, що існувала в складі УРСР 1924-1940 рр. є одним із найменш досліджених явищ історії України ХХ ст. Донині не опубліковано жодної монографії чи наукової розвідки, присвяченої комплексному аналізу даної проблеми, незважаючи на те, що перші публікації в яких висвітлювалися ті чи інші аспекти історії Автономної Республіки з'явилися ще у 20-х рр.

Окрім цього, історіографія даної проблеми не уникла впливу ідеологічної боротьби між прихильниками та противниками утворення Республіки. У публікаціях істориків України, Росії, Молдови, Румунії та Придністров'я існують суттєві розбіжності в оцінці багатьох аспектів історії Молдавської Автономної Республіки, перш за все причин та наслідків її створення.

Першу спробу дослідити історіографію вказаної проблеми зробив на початку 70-х рр. відомий молдовський історик А.Репіда [1]. Актуальні проблеми утворення Автономної Республіки в сучасній історіографії досліджуються у невеликій за обсягом науковій розвідці О. Галущенко [2]. Однією із найбільш ґрунтовних історіографічних розвідок визначеної проблеми є дослідження історика із Придністровської Молдавської Республіки М.Бабілуни [3]. Цінність праці полягає в тому, що автор активно дискутує з істориками Республіки Молдови що до подій пов'язаних із утворенням та ліквідацією Молдавської Автономної Республіки. Детальний аналіз джерел та літератури із визначеної автором проблеми зробили у своїй публікації В.Тучинський та П.Григорчук [4]. Однак у ній переважно характеризуються праці в яких досліджуються внутрішні і зовнішні передумови та боротьба у керівництві більшовицької партії що до створення МАРСР.

Мета цієї публікації - охарактеризувати найважливіші праці вітчизняних та зарубіжних істориків в яких досліджуються внутрішні та зовнішні передумови а також основні етапи та

наслідки утворення Молдавської Автономної Республіки у складі УРСР, її соціально-економічний, політичний та етнокультурний розвиток.

Перш за все варто зауважити, що дослідник історії Молдавської Автономної Республіки може використати вкрай мало опублікованих документальних джерел. В різний час було видано лише два невеликі за обсягом збірники документів [5]. Найбільш цінним із них є документальне видання «Начало большого пути. Сборник документов и материалов к 40 летию образования МАССР», що був виданий у 1964 р. Книга містить понад п'ятдесят ідеологічно витриманих документи, переважно постанови та рішення вищих органів більшовицької партії, що стосувалися утворення Автономної Республіки.

Радянська історіографія 1920-50-х рр. відзначається загалом невисоким науковим рівнем більшості досліджень, зумовленим вузькістю їх джерельної бази і упередженим ставленням істориків до досліджуваної проблеми. Всі вони були спрямовані радше на вихваляння «мудрої національної політики» більшовицької партії, аніж на об'єктивне висвітлення історії МАССР, але завдяки опублікованому в них фактичному матеріалу можуть мати певне значення при вивченні теми.

Історіографію вказаної проблеми започаткували у 1920-30-х рр. партійні та радянські керівники УРСР та МАССР - Г. Петровський, І. Криворуков та Н. Черлюнчакевич [6]. Названі публікації на довгий час визначили основну проблематику і загальну спрямованість радянських досліджень вказаної проблеми. У них визначено основні цілі та завдання утворення Молдавської Автономної Республіки. Особливо цікавим є дослідження секретаря Одеського обкому більшовицької партії Н. Черлюнчакевича, в якому автор дає характеристику національного складу населення Придністров'я. За його даними чисельність населення МАССР на час її створення складала 538151 чол. Із них молдаван -184919 чол. або лише 34,3% населення Республіки.

Особливе місце в радянській історіографії проблеми 1920-30-х рр. займають праці В.Дембо та Л.Печеної [7]. В них дано порівняльну характеристику культурного розвитку МАССР та Бессарабії, що перебувала у складі Румунії.

В середині 30-х рр. інтерес до вивчення історії Автономної Республіки послабився. Це зумовлювалося тим, що у 1934 р. було встановлено дипломатичні відносини між СРСР та Румунією, а приєднання Бессарабії до Радянського Союзу було тимчасово відкладено.

У 40-х рр. ХХ ст. було опубліковано лише кілька невеликих наукових розвідок із вказаної проблеми. Із них варто відзначити працю А. Дольника [8]. В ній подано характеристику соціально-економічного та політичного становища Бессарабії у складі Румунії у 1918-1940 рр. Проте автор акцентує увагу на зовнішньополітичних передумовах, зокрема радянсько-румунських взаєминах, що призвели до утворення МАССР. Окремі проблеми утворення Автономної Республіки досліджуються у монографії Ф. Омельчука [9]. На увагу дослідника заслуговує її розділ «Політичні та економічні передумови утворення Молдавської АРСР», в якому глибоко характеризується соціально-економічне становище Придністров'я на початку 20-х рр. ХХ ст.

Значну увагу вказаній проблематиці надавали історики МРСР. Зокрема, у дослідженні С. Афтенюка [10], що охоплює період 1917-1941 рр., характеризуються політичні фактори утворення Республіки, автор пов'язує утворення МАССР із необхідністю посилення революційного руху в окупованій Румунією Бессарабії.

Межі можливої в радянських умовах об'єктивності демонструє праця А.Репіди [11]. Автор вперше провів комплексне дослідження утворення Автономної Республіки, глибоко проаналізував історичні джерела, зокрема рішення Політбюро ЦК РКП(б), що були визначальними при обранні місця і форми державності молдован України. В роботі міститься ґрунтовна історіографічна довідка та критичний аналіз джерел. Однак яскраво виражена ідеологічна спрямованість цієї праці суттєво знижує наукову вартість її аналітичних положень.

Найбільш тематично наближеною до проблеми історії МАССР є монографія З.Іванової [12]. В ній глибоко проаналізовано підготовчий період утворення Автономної Республіки, дано характеристику національного складу населення регіону. Так, за даними її дослідження на території Придністров'я у 1924 р. українці склали 35%, молдавани - 25%, росіяни - 16%, євреї - 8% населення. Характеризуючи джерельну базу проблеми, автор зазначає що значна її частина загинула в період Другої світової війни, а часті адміністративні зміни, що

відбувалися у Придністров'ї на початку 20-х рр., не дають можливості зібрати об'єктивні статистичні дані.

Проблеми державного будівництва на початковому етапі існування МАРСР знайшли своє відображення у дослідженні С.Брисякіна та М.Ситника [13]. В ньому всебічно характеризуються міжнародні відносини та зовнішня політика СРСР на початку 20-х рр. та їх вплив на утворення Автономної Республіки.

Дослідження історії МАРСР значно активізувалися на початку 70-х років, напередодні св'ятування 50-річчя утворення Республіки. Із українських істориків цю проблему досліджував В.Лисенко [14]. В його роботах утворення Республіки характеризується як результат «перемоги національної політики більшовицької партії», автор намагається показати її утворення як наслідок волевиявлення молдовського народу Придністров'я, якого насправді не було. Однак, варто відзначити і позитивні сторони досліджень В.Лисенка. У публікаціях вперше введено в науковий обіг значну кількість раніше невідомих джерел - документів Державних архівів України та Молдови, подано історіографічну довідку. Автор дає характеристику дискусії, що розгорнулася у керівництві більшовицької партії щодо форми та місця утворення Молдавської Автономної Республіки. Водночас тенденційний підбір фактичного матеріалу і безсумнівна політична заангажованість автора вимагає критичного ставлення до зроблених ним висновків.

Із істориків Республіки Молдови варто відзначити також монографію Ф.Левензона [15], в якій досліджується «Бессарабське питання» в радянсько-румунських взаєминах та його вплив на утворення Автономної Республіки. Намагаючись довести історичну необхідність її утворення, автор широко використовує матеріали періодики того часу, однак тенденційний підбір цитат нерідко повністю спотворює її істинний зміст.

Відомий радянський історик та лінгвіст В.Шишмар'єв у своїй праці виданій у 1975 р. [16] подає широку історичну ретроспективу україно- молдовських взаємин на Півдні України, характеризує етнічний склад населення та його вплив на формування території Автономної Республіки. В роботі досліджуються взаємовпливи українського та молдовського народів в місцях їх компактного проживання.

У монографії Я.Копанського [17] на основі широкого кола джерел досліджується історія виникнення та діяльності Товариства бессарабців в СРСР та інших країнах світу і його вплив на політичну ситуацію в МАРСР та Бессарабії. Автор глибоко аналізує рішення першого та другого з'їздів Товариства бессарабців.

Концептуально наближеними до цієї праці, але менш інформативними слід визнати дослідження А.Романа та І.Моїсеєва [18]. Вони можуть мати певне значення в контексті даної теми, оскільки містять певну кількість нової джерельної інформації, однак однозначність і категоричність зроблених авторами висновків вигідних передусім офіційній ідеології, суттєво знижує їх наукову цінність.

Багато проблем утворення та діяльності Молдавської Автономної Республіки досліджують історики сомопроголошеної Придністровської Молдавської Республіки, однак їх публікації занадто заполітизовані і досить часто носять антимолдовський характер. Це стосується характеристики національного складу населення регіону, причин та наслідків утворення МАРСР. Із досліджень істориків Придністров'я варто відмітити працю Б.Бомешко [19] в якій характеризуються політичні передумови утворення Автономної Республіки. Серед праць цього напрямку особливе місце займає дослідження М.Бабілонгі [20]. У ній відомий у Придністров'ї історик активно полемізує з молдовськими істориками що до мети утворення МАРСР, а також політичних подій що призвели до її ліквідації у 1940 р.

У жовтні 2004 р. в Тирасполі відбулась Міжнародна конференція «Придністровская государственность: история и современность (К 80-летию образования МАССР)». В матеріалах конференції [21] досліджуються різноманітні аспекти утворення та діяльності Автономної Республіки. Значне місце історії МАРСР відводиться у фундаментальному виданні з історії Придністровської Молдавської Республіки [22].

З падінням тоталітарного режиму в СРСР та утворенням на його території незалежних держав виникли передумови для об'єктивного дослідження історії Молдавської Автономної Республіки. Першими таку спробу здійснили В.Боечко, О.Ганжа та Б.Захарчук [23]. Їх дослідження присвячене адміністративним змінам, що відбулися у Придністров'ї в період

.....
утворення Автономної Республіки та становленню кордонів між УРСР та МАРСР, який остаточно було визначено лише в кінці 20-х рр.

Окремі аспекти міжнаціональних відносин в Автономній Республіці розглядаються у статті С.Гусева та М.Цибенка [24]. Значна увага в ній приділяється характеристиці молдовського населення лівобережного Придністров'я. Проте окремі аналітичні положення цієї праці виглядають занадто категоричними і недостатньо обґрунтованими.

Найвагомішим сучасним дослідженням проблем утворення МАРСР є стаття В. Босчка [25]. Утворення Молдавської Автономної Республіки автор пов'язує із зовнішньою політикою СРСР, що керувалася ідеями світової революції. За короткий проміжок часу дане питання тричі обговорювалось на засіданнях Політбюро ЦК КП(б)У - 8,12 серпня та 4 вересня 1924 р. На думку В. Босчка утворення Автономної Республіки стало результатом тогочасної внутрішньої національно-державної політики більшовицької партії, результатом якої стало оформлення в середині 20-х рр. цілої низки автономних республік, та автономних областей. Зовнішньополітичний чинник став визначальним у створенні МАРСР та законодавчому оформленні її державного статусу. Водночас гостра потреба розширення території Республіки до меж, які охоплювали усе Лівобережжя Дністра, зумовило об'єднання його частини з українською територією. За цих обставин більшість в новоутвореній Молдавській АРСР становили не молдовани, а українці. Однак молдовське населення лівобережжя Дністра отримало реальний шанс для забезпечення невід'ємного права на національне самовизначення.

Монографія Л. Якубової [26] присвячена дослідженню соціально-економічних процесів у середовищі національних меншин УРСР в 20-30 рр. ХХ ст. Окреме місце в роботі посідає характеристика соціальних трансформацій в середовищі молдавської національної меншини України в умовах втілення більшовицької програми соціальної реконструкції.

На увагу дослідника вказаної проблеми заслуговує змістовна публікація Т. Кияка [27]. Автор досліджує україно-молдовські взаємини з найдавніших часів до сьогодення. Значну увагу приділяючи при цьому подіям утворення та існування МАРСР 1924-1940 рр. В роботі подано динаміку чисельності молдавського населення Автономної Республіки, досліджено взаємовпливи обох етносів у місцях їх спільного проживання.

Окремі соціально-політичні проблеми історії молдован Півдня України знайшли своє відображення у дисертаційних дослідженнях В.Орлянського та Л.Новохатько [28]. Вказані автори в нових геополітичних реаліях критично оцінюють національну політику більшовицької партії в 20-30-х рр. Виникнення МАРСР вони пов'язують із намаганням якомога швидше приєднати Бессарабію до СРСР та поширити ідеї світової революції на Балкани.

Із найновіших публікацій варто відмітити статтю Ю. Бабюха [29]. Вона присвячена висвітленню причин та процесу становлення Молдавської Автономної Республіки і проблем, що виникли у ході реалізації цього політичного проекту більшовицької національної політики. Значну увагу автор приділяє складній політичній боротьбі, що розгорнулася на початку 20-х рр. між різними державними органами та політичними діями з приводу її утворення.

Отже, підсумовуючи історіографічний огляд літератури з проблем утворення, соціально-економічного та етнокультурного розвитку МАРСР у складі УРСР 1924-1940 рр., варто підкреслити її кількісне зростання, а з іншого боку фактологічний та структурний підходи. Історики, що досліджують вказану проблему висвітлюють окремі аспекти історії Автономної Республіки, але уникають системного аналізу. На рубежі ХХ -ХХІ ст. з'явилося декілька історіографічних досліджень, однак у них дуже мало критичного огляду літератури. Фактично відсутні роботи з проблем соціально-економічного розвитку, культурних процесів що відбувалися в Автономній Республіці. Проблема голодомору 1932-33 рр. та політичних репресій 20-30-х рр. і сьогодні залишаються поза увагою дослідників. Малодослідженою проблемою є міжнаціональні відносини у Республіці, де жодна із національностей не складала абсолютної більшості, а радянська історіографія свідомо завищувала чисельність молдовського населення. Потребують додаткового вивчення та критичного перегляду події пов'язані із ліквідацією Автономної Республіки у 1940 р.

У плані подальшого дослідження теми цікавим та перспективним бачиться аналіз сучасної молдовської та румунської історіографії історії виникнення, соціально-економічного і етнічного розвитку та ліквідації Молдавської Автономної Республіки у 1940 р.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Репида А.В. Образование Молдавской АССР. - Кишинев, 1974.
2. Галушенко О. О. Актуальные проблемы образования МАССР в современной историографии//Ежегодный исторический альманах Приднестровья. - 2003. - № 6. - С.72-78.
3. Н.В.Бабилунга. Приднестровская Молдавская Республика: непризнанное государство и его историография. - Тирасполь, 2007.
4. Тучинський В.А., Григорчук П.С. Молдавська Автономна Радянська Соціалістична Республіка у складі УРСР 1924-1940 рр. Історіографічна довідка//Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім.М.Коцюбинського. Серія: Історія. Випуск XIII. - Вінниця, 2008. - С.360-365.
5. Начало большого пути. Сборник документов и материалов к 40 летию образования МАССР и создания Коммунистической партии Молдавии. - Кишинев, 1964; Бессарабский вопрос и образование Приднестровской Молдавской Республики. Сборник официальных документов. - Тирасполь, 1993.
6. Петровский Г.І. Радянська Молдавія в боротьбі за соціалізм. - Харків, 1932; Криворуков І. На рубежі загарбані землі. Дні боротьби за радянську Бессарабію. - Харків, 1933; Черлунчакевич Н. Национальный состав Советской Украины. - Харьков, 1925.
7. Дембо В. Республіка без столиці. - Харків, 1930; Печена Л. Два табори - дві політики. Національно-культурне будівництво в АМРСР та становище в окупованій Бессарабії. - Тирасполь, 1931.
8. Дольник А. Бессарабия под властью румынских бояр(1918-1940 гг.) - М., 1945.
9. Омельчук Ф.С. Развитие социалистической культуры Молдавской АССР. - Кишинев, 1950.
10. Афтенюк С.Я. Ленинская национальная политика Коммунистической партии и образование советской государственности молдавского народа. - Кишинев, 1971.
11. Репида А.В. Образование Молдавской АССР. - Кишинев, 1974.
12. Иванова З.М. Левобережные районы Молдавии в 1918- 1924 гг. Исторический очерк. - Кишинев, 1979.
13. Брысякин С. Сытник М. Торжество исторической справедливости. 1918 и 1940 годы в судьбах молдавского народа. - Кишинев, 1969.
14. Лисенко В.Г. Шляхом братерського єднання (До 50-річчя утворення Молдавської РСР) - К., 1974; Його ж. Утворення і розвиток МАРСР у складі УРСР (1920-1940 рр.)//Український історичний журнал. - 1974. - №9. - С.46-54.
15. Левензон Ф. Молдавская советская государственность и бессарабский вопрос. - Кишинев, 1974.
16. Шишмарев В.Ф. Романские поселения на Юге России. - Ленинград, 1975.
17. Копанский Я.М. Общество бессарабцев в СССР и союзы бессарабских эмигрантов(1924-1940). - Кишинев, 1978.
18. Роман А. Власть трудящихся. Советы Молдавии в 1917-1941 гг. - Кишинев, 1985; Моисеев И. К. Вклад рабочего класса в развитие материально-технической базы коллективных хозяйств Молдавской АССР(1933-1937 гг.)//Известия АН МССР. - 1977. - №2. - С.31-49.
19. Бомешко Б.Г. Образование Молдавской АССР. - Тирасполь, 1996.
20. Бабилунга Н.В. Государственность Приднестровья: история и современность. - Бендеры, 2007.
21. Приднестровская государственность: история и современность (К 80-летию образования МАССР) - Тирасполь, 2004.
22. История Приднестровской Молдавской Республики. В 2-х т. - Тирасполь, 1996. - Т.1.
23. Боєчко В.Д., Ганжа О.І., Захарчук Б.І. Формування державних кордонів України(1917-1940 рр.) - К., 1991;
24. Гусев С.А., Цибенко М.М. З досвіду розв'язання національного питання на Півдні України(1920-1930 рр.)//Український історичний журнал. - 1992. - № 2. - С.45-57.
25. Боєчко В.Д. Утворення Молдавської Автономної Соціалістичної Республіки і «Бессарабське питання»//Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. Міжвідомчий збірник наукових праць. - К., 1994. - Вип.3. - С.25-32.
26. Якубова Л. Етнічні меншини УСРР у I половині 20-х рр. XX ст. - К., 2000.
27. Кияк Т. Молдово-румуно-українські взаємини//Україна дипломатична. Вип.2. - Київ, 2002. - С.519-557.
28. Орляндский В.С. Национальные меньшины Юга Украины в 20-е годы: социально-политические аспекты проблемы. Дис. канд. ист. наук. - К., 1992; Новохатько Л.М. Соціально-економічні і культурні процеси в Україні у контексті національної політики радянської держави(20-ті – середина 30-х рр.) Дис. д-ра іст. наук. - К., 1999.
29. Бабюх Ю.А. Створення Автономної Молдавської СРР: причини і наслідки//Український історичний журнал. - 2009. - №6. - С.80-87.

Белоус С.В. МОЛДАВСКАЯ АВТОНОМНАЯ СОВЕТСКАЯ СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЯ РЕСПУБЛИКА 1924-1940 ГГ. ИСТОРИОГРАФИЯ ПРОБЛЕМЫ

В статье исследуются главные тенденции украинской и зарубежной историографии образования, социально-экономического и этно-культурного развития МАССР. Выявлено,

.....
систематизировано и дано характеристику основных групп историографических источников указанной проблемы.

Ключевые слова: историография, исторические источники, украинско-молдавские взаимоотношения, МАРСР, национальная политика, историографическая критика.

Belous S.V. MOLDAVIAN AUTONOMOUS SOVIET SOCIALIST REPUBLIC 1924 - 1940 PP. HISTORY OF PROBLEMS

The article examines the main trends of Ukrainian and foreign historiography of education, socio-economic and ethno-cultural development MARSR. Found systematized and described the main group historiographical sources with this problem.

Keywords: historiography, historical sources, ukraine-moldovan relations, MARSR, national politics, historiographic criticism.

УДК 94(477) «1924 -1940»

В.А.Тучинський

ЖУРНАЛ «КРАСНАЯ БЕССАРАБИЯ» ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ІСТОРІЇ МОЛДАВСЬКОЇ АВТОНОМНОЇ РАДЯНСЬКОЇ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ РЕСПУБЛІКИ

У статті аналізуються публікації журналу «КраснаяБессарабия», що був офіційним органом Товариства бессарабців протягом 1926-1938 рр.На його сторінках публікувалася значна кількість джерел та інших матеріалів, що проливають світло на історію МАРСР яка існувала у складі УРСР 1924-1940 рр.

Ключові слова: «КраснаяБессарабия», МАРСР, історичне джерело, україно-молдовські взаємини, національна політика.

У 1924 році на лівобережжі Дністра було створено Молдавську Автономну Радянську Соціалістичну Республіку, яка проіснувала у складі УРСР до 1940 року. Це державно-політичне утворення мало активно впливати на вирішення «Бессарабського питання», а можливо і перекинути полум'я світової революції у напрямку Балкан та південно-східної Європи.

Досліджуючи історію Автономної Республіки варто зауважити, що в архівах України та Молдови зберігається дуже мало історичних документів, що проливають світло на історію Республіки, значна їх кількість загинула в роки Другої світової війни, а текст багатьох джерел є згасаючим. За таких умов зростає місце і роль періодики, як важливої групи історичних джерел. Досліджуючи зміст публікацій періодики варто зауважити, що всі ці видання носили відверто пропагандистський характер. Однак, на основі критичної оцінки з них можна запозичити значну кількість фактичної інформації про різні аспекти історії Республіки.

Цікавим та маловідомим джерелом періодики з історії МАРСР є журнал «Красная Бессарабия», що видавався у Москві протягом 1926-1938 рр. Нині майже всі примірники журналу зберігаються у відділі періодики національної бібліотеки ім.В.Вернадського.

Досліджуючи вказану проблему слід зауважити, що окремі публікації з журналу використовували дослідники історії Молдавської Автономної Республіки та Бессарабії міжвоєнного періоду. Це стосується перш за все монографії Я.М.Копанського [1]. В ній досліджується діяльність Товариства бессарабців офіційним органом якого була «Красная Бессарабия», а тому автор широко використовує опубліковані на її сторінках матеріали. Характеристику окремих публікацій журналу можна знайти у не великій за обсягом науковій розвідці С.Н.Распопової [2]. Значну кількість різноманітних джерел з історії МАРСР, що опубліковані в журналі використовували історики Придністровської Молдавської Республіки при підготовці посібника з історії самопроголошеної Республіки [3].

Автор публікації ставить за мету дати характеристику публікацій журналу в яких характеризується соціально-економічний, суспільно-політичний та культурний розвиток Республіки, а також рух за приєднання Бессарабії до СРСР.

Після окупації Бессарабії Румунією у 1918 р. та громадянської війни близько 500 тис. бессарабців опинилися за її межами [4, с. 27]. Більшість із них оселилися на території